

Motion till riksdagen
2013/14:So202

av **Marianne Berg m.fl. (V)**

Ett tredje juridiskt kön, embryodonation och upprättelse för tvångssterilisering

1 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning som ser över möjligheten att införa ett tredje kön som juridiskt sett är jämställt med kvinna och man.¹
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning i syfte att ge kvinnor möjlighet att få tillgång till behandling med donerade ägg och donerad sperma samtidigt.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska se till att en offentlig ursäkt ges till de transpersoner som har tvångssteriliserats.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma till riksdagen med ett förslag på hur de tvångssteriliserade transpersonerna ska ersättas.

¹ Yrkande 1 hänvisat till KU.

Fel! Okänt namn på

2 Alla har rätt till sin könsidentitet

För de allra flesta av oss är vår könsidentitet självklar och okomplicerad. Vi identifierar oss och uttrycker oss på sätt som är allmänt accepterade för det kön vi föddes med. Men det finns människor som inte alls har samma relation till sitt kön eller till sin kropp. Transpersoner är ett samlingsbegrepp för människor som av olika skäl inte självklart identifierar sig med sitt biologiska kön och alla de sociala beteenden som förväntas av kvinnor respektive män. Det kan handla om transsexuella som vill genomgå medicinsk könskorrigering, eller om transvestiter. Det föds dessutom ett antal barn varje år, cirka ett på 1 500–2 000 födselar, som har en oklar biologisk könsidentitet, s.k. intersexuella. Många transpersoner och intersexuella identifierar sig väldigt tydligt som män eller kvinnor men det finns de som inte gör det. En persons könsidentitet har inget med personens sexuella läggning att göra. En transperson kan alltså vara homosexuell, bisexuell eller heterosexuell.

Transpersoner och intersexuella finns i alla länder och i alla kulturer. Hur synliga de är och hur deras livsvillkor ser ut varierar däremot beroende på hur de betraktas i samhället. I en del kulturer är det sedan länge fullt socialt accepterat att det finns personer som har en annan könsidentitet än det biologiska könet, som varken identifierar sig som kvinnor eller män eller som identifierar sig både som kvinnor och män. De flesta svenskar som varit på semester i Thailand har säkert stött på transpersoner som jobbar inom servicebranschen. Transpersoner är en i hög grad inkluderad och etablerad grupp i det thailändska samhället. Detsamma gäller i ett antal kulturer runtom i världen.

Den första november 2013 blir Tyskland det första landet i Europa att införa ett tredje kön. Lagen innebär att tyska födelsebevis i fortsättningen kommer att ha ett tredje könsalternativ. Ett barn som föds med intersexuellt tillstånd kommer därmed inte att behöva tvångskönas till man eller kvinna, utan i stället kan rutan för juridiskt kön lämnas tom. De flesta barn som föds med intersexuellt tillstånd visar sig senare i livet ha en tydlig könsidentitet som pojke eller flicka, varmed det då enligt den tyska lagen ska vara möjligt att ange ett kön. De intersexuella barn som varken känner sig som entydigt pojke eller flicka, kommer dock att ha möjlighet att behålla sin status som juridiskt könslösa om de vill. Tyskland har därmed kommit en bit på vägen. Det är dock viktigt att understryka att frågan om ett tredje juridiskt kön inte bara rör intersexuella. Oavsett vårt biologiska kön kan man uppleva att man inte identifierar sig med dagens två juridiska kön. Även ungdomar och vuxna utan intersexuella tillstånd bör således ges möjlighet att välja bort sitt juridiska kön.

3 Minska fördomarna mot transpersoner och intersexuella

I Sverige lever transpersoner dessvärre i stor utsatthet. Det är en grupp som ofta osynliggörs när frågor om diskriminering och mänskliga rättigheter diskuteras. Ingen heltäckande kartläggning finns av hur vanligt det är att som transperson bli utsatt för kränkningar, trakasserier och diskriminering, men de undersökningar som gjorts tyder på att det är en mycket vanligt. Psykisk ohälsa är också vanligt bland framför allt yngre transpersoner. För vissa av dessa transpersoner och intersexuella skulle en lagändring som innebär att ett s.k. tredje juridiskt kön införs betyda oerhört mycket. Ett tredje juridiskt kön skulle självklart vara en valmöjlighet för den enskilde, ingen ska kunna kategoriseras som ett tredje juridiskt kön mot sin vilja. Även om det är en minoritet av befolkningen som berörs av denna fråga så skulle livskvaliteten öka för dessa personer om de får sin könsidentitet respekterad. Detta är en mänsklig rättighet. Att erkänna ett tredje kön i lagen kan på sikt ändra negativa attityder och minska fördomarna mot transpersoner och intersexuella. Detta skulle i sin tur leda till att diskrimineringen och våldet mot denna grupp minskar.

Regeringen bör tillsätta en utredning som ser över möjligheten att införa ett tredje kön som juridiskt sett är jämställt med kvinna och man. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

4 Behandling med donerat ägg och donerad sperma samtidigt

I dag är det endast kvinnor som lever i en relation med en man som har möjlighet att ta emot donerade ägg. Eftersom både ägg och sperma inte får komma ifrån givare betyder det att lesbiska kvinnor som lider av ofrivillig barnlöshet eller olikönade par där båda personerna är infertila saknar möjlighet att få behandling. Lesbiska kvinnor som är infertila ska självklart ha samma rättigheter och möjligheter som heterosexuella kvinnor. Lagen bör därför inte ställa krav på att den kvinna som vill ta emot ett donerat ägg är gift eller sambo med en fertil man. En möjlighet att få behandling med donerade ägg och donerad sperma samtidigt skulle även ge heterosexuella par där båda parter är infertila en möjlighet att skaffa barn. Vidare skulle den kvinna-till-man transexuella man som vill donera ägg till sin kvinnliga partner kunna bli biologisk förälder.

Regeringen bör tillsätta en utredning i syfte att ge kvinnor möjlighet att få tillgång till behandling med donerade ägg och donerad sperma samtidigt. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Fel! Okänt namn

5 Tvångssterilisering av transpersoner

Kampen för att transpersoner ska kunna byta juridiskt kön utan att behöva tvångssteriliseras har pågått under en lång tid. I december 2012 slog Kammarrätten i Stockholm fast att steriliseringskravet för transpersoner som önskar byta juridiskt kön strider mot Europakonventionen. I och med lagändringen som trädde i kraft den första juli i år har även steriliseringskravet strukits i könstillhörighetslagen. Vänsterpartiet som under lång tid har drivit denna fråga välkomnar lagändringen och tycker att det är bra att människor som i framtiden vill göra en könskorrigering och byta juridiskt kön inte längre måste genomgå detta tvångsingrepp.

Det är dock många transpersoner som redan har steriliserats mot sin vilja och till alla dem anser Vänsterpartiet att en offentlig ursäkt ska ges. Regeringen ska därför tillse att en offentlig ursäkt ges till de transpersoner som har tvångssteriliserats.

Regeringen bör även återkomma till riksdagen med ett förslag på hur de tvångssteriliserade transpersonerna ska ersättas. I övriga fall av tvångssterilisering har ersättning redan utbetalats. Vi ser ingen anledning att särbehandla transsexuella som tvångssteriliserats. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Stockholm den 11 september 2013

Marianne Berg (V)

Bengt Berg (V)

Lars Ohly (V)

Lena Olsson (V)

Amineh Kakabaveh (V)

Eva Olofsson (V)

Mia Sydow Mölleby (V)